

COMPETENTIEPROFIEL

EMMB

Competentieprofiel voor beroeps-
krachten in de gehandicapten-
zorg die ondersteuning bieden
aan mensen met **ernstige**
meervoudige **b**eperkingen

Voorwoord	4
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding, functie en totstandkoming van het competentieprofiel EMB	6
1.2 Kenmerken van het competentieprofiel EMB	7
2 Beschrijving van de doelgroep	10
2.1 Typering van (mensen met) ernstige meervoudige beperkingen	10
2.2 Het begeleiden van mensen met ernstige meervoudige beperkingen	11
3 Kernopgaven	14
4 Competenties	16
Bijlagen	
1 Werkgroep EMB	28
2 Bronnen	30
3 Taken en kernopgaven	31
4 Competenties	33

Voor u ligt het concept competentieprofiel voor beroepskrachten die ondersteuning bieden aan mensen met ernstige meervoudige beperkingen – kortweg: het competentieprofiel EMB. Het is opgesteld in nauwe samenwerking met het Platform EMG en de Werkgroep EMB van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN). Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) zorgde voor de procesbegeleiding en inhoudelijke ondersteuning.

Leeswijzer

In dit competentieprofiel EMB wordt systematisch beschreven welke specifieke competenties nodig zijn voor het ondersteunen van mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Met ‘specifieke competenties’ geven we aan dat dit competentieprofiel geen volledig overzicht van competenties bevat, maar is toegespitst op competenties die onderscheidend zijn voor het werken met mensen met EMB. Het competentieprofiel EMB is te lezen als een aanvulling op twee beroepscompetentieprofielen: het Landelijk competentieprofiel beroepskrachten primair proces gehandicaptenzorg (niveau ABC) en het Beroepscompetentieprofiel voor professionals met een hogere functie (niveau D) in het primaire proces van de gehandicaptenzorg (verder in dit profiel aangeduid als de beroepscompetentieprofielen).

In *hoofdstuk 1* wordt de werkwijze beschreven die is gehanteerd bij het opstellen van dit competentieprofiel. Dit hoofdstuk is vooral bestemd voor lezers die zijn geïnteresseerd in achtergrondinformatie over het competentieprofiel: de functie ervan, de totstandkoming en een verantwoording van de werkwijze.

In *hoofdstuk 2* wordt de doelgroep EMB-cliënten getypeerd en wordt aangegeven wat kenmerkend is voor het ondersteunen van deze doelgroep. Dit wordt vervolgens nader uitgewerkt in *hoofdstuk 3* en *hoofdstuk 4*, waarin respectievelijk de kernopgaven en de competenties worden beschreven die specifiek zijn voor het ondersteunen van mensen met EMB.

In de tekst wordt regelmatig verwezen naar de beroepscompetentieprofielen. De taken, kernopgaven en competenties uit deze profielen zijn opgenomen in de *bijlagen 3* en *4*.

Terminologie

Er zijn diverse benamingen gangbaar voor de doelgroep van dit competentieprofiel, zoals: ernstig meervoudig gehandicapten (EMG), meervoudig complex gehandicapten (MCG), en mensen met (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen (mensen met (Z)EVMB). In dit competentieprofiel is gekozen voor de benaming (mensen met) *‘ernstige meervoudige beperkingen’*, afgekort: (mensen met) EMB.

De term *begeleider* wordt in dit competentieprofiel gebruikt als verzamelbegrip voor functies - van uiteenlopend functieniveau - in het primaire proces van de gehandicaptenzorg. Instellingen voor gehandicaptenzorg gebruiken voor deze functies verschillende benamingen zoals assistent begeleider, begeleider, woonbegeleider, activiteitenbegeleider, persoonlijk begeleider, senior begeleider, coördinerend begeleider etc.

Voor *ondersteuningsplan* kan ook begeleidingsplan worden gelezen.

1

In dit inleidende hoofdstuk wordt beschreven waarom en hoe het competentieprofiel tot stand is gekomen (paragraaf 1.1) en wordt aangegeven hoe dit competentieprofiel zich verhoudt tot de beroepscompetentieprofielen (paragraaf 1.2). De informatie over de relatie tussen het verdiepende competentieprofiel EMB en de beide beroepscompetentieprofielen is van belang om de vervolghoofdstukken in perspectief te kunnen plaatsen

1.1

Aanleiding, functie en totstandkoming van het competentieprofiel EMB

Een competentieprofiel voor het specialisme EMB

Het bieden van zorg en ondersteuning aan een aantal specifieke doelgroepen in de gehandicaptenzorg vraagt van beroepskrachten om aanvullende deskundigheid. In 2006 is daarom gestart met het ontwikkelen van competentieprofielen voor beroepskrachten in de gehandicaptenzorg die met een bijzondere doelgroep werken. Er zijn inmiddels profielen ontwikkeld voor de doelgroepen: cliënten met niet aangeboren hersenletsel (NAH), cliënten met ernstige meervoudige beperkingen (EMB), cliënten met een lichte verstandelijke beperking en gedragsproblemen ((SG)LVG), cliënten met een autisme spectrum stoornis (ASS), cliënten met een zintuiglijke beperking (ZG) en kinderen met een ontwikkelingsachterstand (0-6 jaar). Deze verdiepende profielen zijn een aanvulling op de beroepscompetentieprofielen ABC (mbo) en D (hbo); alleen de 'extra' competenties staan dan ook in deze verdiepende profielen beschreven.

Als eerste (in 2007) zijn de competentieprofielen voor de doelgroepen EMB en NAH gepubliceerd. Op initiatief en met middelen van de Stichting Arbeidsmarkt Gehandicaptenzorg (STAG) is in 2012 gestart met het actualiseren van deze beide profielen. Voor de actualisering van het competentieprofiel EMB is een werkgroep in het leven geroepen die verantwoordelijk is voor de inhoud van het bijgestelde competentieprofiel. Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) zorgde voor de inhoudelijke en procesmatige ondersteuning. In de werkgroep is vooral gekeken of veranderingen in de zorg en ondersteuning aan deze doelgroep voldoende tot uiting komen in het competentieprofiel EMB én of niveau D (hbo) aan dit profiel dient te worden toegevoegd (dit niveau ontbrak in het competentieprofiel EMB

uit 2007, omdat het competentieprofiel D toen nog niet gereed was). In juni 2012 heeft een validatiebijeenkomst plaatsgevonden, waarin de laatste conceptversie ter beoordeling is voorgelegd aan het veld. De opmerkingen uit deze bijeenkomst zijn verwerkt in dit profiel.

Functie van het competentieprofiel

De *belangrijkste functie* van het Competentieprofiel EMB is het bieden van - een door het werkveld gedragen - inhoudelijke standaard waaraan bestaande opleidingen kunnen worden gespiegeld en op basis waarvan nieuwe opleidingen kunnen worden ontwikkeld. Het competentieprofiel kan ook een functie vervullen in het HR-beleid van de organisatie. Bijvoorbeeld om na te gaan in hoeverre medewerkers beschikken over de benodigde competenties, om de opleidingsbehoeften te inventariseren of als hulpmiddel bij de werving en selectie van medewerkers.

1.2

Kenmerken van het competentieprofiel EMB

Het Landelijk competentieprofiel als referentiekader

De taken, kernopgaven en competenties die zijn beschreven in de beroepscompetentieprofielen, zijn voor een groot deel ook van toepassing voor beroepskrachten die mensen met EMB begeleiden. Voor een deel is er bij hen sprake van een 'extra' in de vorm van een aanvulling of een toespitsing. Het competentieprofiel EMB is er op gericht om juist dit 'extra' te beschrijven. Hieruit vloeit voort dat in het competentieprofiel EMB:

- *niet* de taken, kernopgaven en competenties uit beide Beroepscompetentieprofielen worden herhaald. Het competentieprofiel EMB is immers een standaard voor specifiek op EMB gerichte opleidingen, niet gericht op de basis maar op het 'extra'.
- *wel* wordt voortgebouwd op de beroepscompetentieprofielen. Door deze als vertrekpunt te nemen en er naar te verwijzen kan helder worden aangegeven wat typerend of onderscheidend is.

Zowel wat betreft de structuur en opbouw als wat betreft de inhoud bouwt het competentieprofiel EMB voort op de beroepscompetentieprofielen.

- a. Het competentieprofiel voor het specialisme volgt de structuur van de beroepscompetentieprofielen en bestaat in grote lijnen uit dezelfde kernelementen. Het competentieprofiel EMB bestaat uit:
- een *beschrijving van de doelgroep*;
  - de (specifieke) *kernopgaven* waar de beroepskracht die mensen met EMB begeleidt mee wordt geconfronteerd;
  - de (specifieke) *competenties* waarover de beroepskracht dient te beschikken.

In het competentieprofiel EMB zijn geen taken geformuleerd; in dit opzicht wordt verwezen naar de beroepscompetentieprofielen. Hiervoor is gekozen omdat in de optiek van de werkgroep EMB de taken voor het ondersteunen van cliënten met ernstige meervoudige beperkingen niet wezenlijk afwijken van de taken zoals beschreven in de beroepscompetentieprofielen.

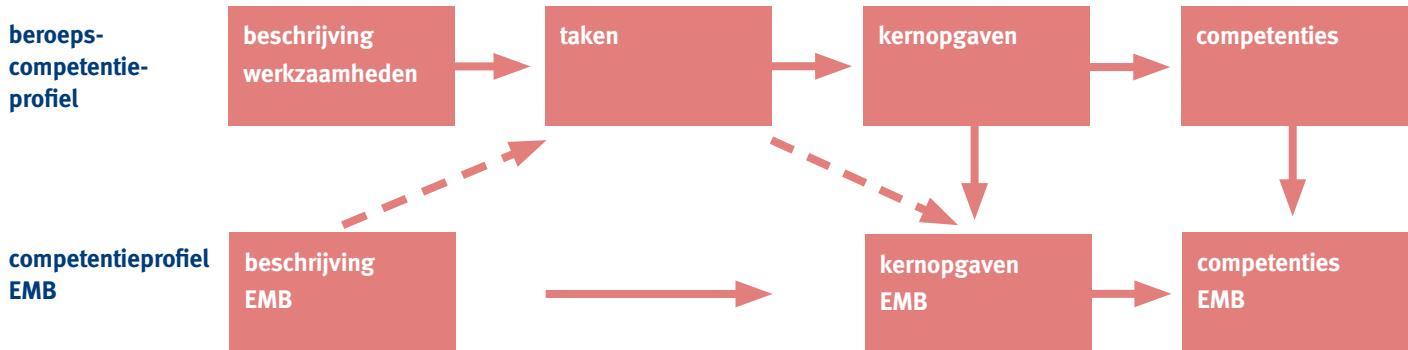
- b. De beschrijving van het specialisme EMB, de kernopgaven en de competenties zijn in samenhang met elkaar beschreven en zijn tevens afgestemd op de kernopgaven en competenties uit de beroepscompetentieprofielen.

De kernopgaven en competenties in het competentieprofiel EMB worden enerzijds afgeleid uit de beroepscompetentieprofielen, door het beantwoorden van de volgende vragen: welke kernopgaven en competenties uit de beroepscompetentieprofielen zijn ‘onverkort’ van toepassing voor het werken met de doelgroep EMB, welke dienen aangepast of toegespitst te worden, en zijn er voor het begeleiden van mensen van EMB kernopgaven of competenties aan de orde die in de beroepscompetentieprofielen niet zijn beschreven?

Anderzijds vloeien de kernopgaven en competenties voort uit de beschrijving van EMB. In deze beschrijving worden kenmerken van de cliëntdoelgroep ‘mensen met EMB’ geschetst, en vervolgens wordt aangegeven wat de betekenis hiervan is voor de begeleider van mensen met EMB: wat maakt het werk anders, met welke kritische situaties of dilemma’s wordt deze begeleider geconfronteerd en wat is cruciaal om hier goed mee om te gaan? Op basis hiervan is, als een soort ‘check’ op het afleiden van de kernopgaven en competenties uit de beroepscompetentieprofielen, nagegaan of de essentie van het werken met EMB-cliënten voldoende tot uitdrukking komt in de kernopgaven en competenties.

Schematisch kan het bovenstaande als volgt worden weergegeven:

Figuur 1: Relatie tussen het competentieprofiel EMB en de beroepscompetentieprofielen voor niveau ABC en niveau D competenties competencies EMB

Afbakening van het competentieprofiel

Het competentieprofiel EMB heeft, zoals de volledige naam aangeeft, betrekking op beroepskrachten in het primaire proces van de gehandicaptenzorg die zorg en ondersteuning bieden aan mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Evenals in de Beroepscompetentieprofielen voor niveau ABC en niveau D behoren medewerkers in de paramedische zorg niet tot de doelgroep van dit competentieprofiel. Hetzelfde geldt voor staffunctionarissen en leidinggevenden.

2

In dit hoofdstuk worden kenmerken van de cliëntdoelgroep ‘mensen met EMB’ geschetst (paragraaf 2.1), en wordt aangegeven wat de betekenis hiervan is voor de begeleider van mensen met EMB: wat maakt het werk anders, met welke kritische situaties of dilemma’s wordt de begeleider geconfronteerd en wat is cruciaal om hier goed mee om te gaan (paragraaf 2.2)?

In de zorg voor mensen met EMB is een verschuiving gaande naar zaken die uitstijgen boven de basisbehoeften. Daarbij wordt het van belang geacht dat niet alleen wordt gekeken naar de beperkingen maar ook naar de mogelijkheden van de persoon met EMB. Dit competentieprofiel EMB sluit aan bij deze verschuiving. Dit is zowel merkbaar in de beschrijving van het werk van de begeleider van mensen met EMB (paragraaf 2.2) als in de kernopgaven en competenties in de hoofdstukken 3 en 4.

2.1

Typering van (mensen met) ernstige meervoudige beperkingen

De groep mensen met ernstige meervoudige beperkingen (EMB) is moeilijk eenduidig te beschrijven, omdat er onderling zo veel verschillen zijn. In zijn algemeenheid gaat het om mensen die naast ernstige verstandelijke beperkingen¹ ook ernstige motorische beperkingen hebben, waardoor ze bijvoorbeeld niet zelfstandig of zonder hulpmiddelen kunnen lopen. Ook hebben de meesten van hen ernstige zintuiglijke beperkingen, waarbij ook de prikkelverwerking in de hersenen kan zijn beschadigd. Niet alleen het zien en het horen, maar ook de tast, het evenwichtsgevoel, het houding- en bewegingsgevoel, reuk en smaak kunnen afwezig zijn of anders functioneren. Mensen met ernstige meervoudige beperkingen beschikken meestal niet over een actief of passief taalbegrip. Zij communiceren veelal via lichaamstaal.

¹ Een ernstige verstandelijke beperking komt overeen met een ontwikkelingsleeftijd van 2 tot 4 jaar, een zeer ernstige verstandelijke beperking komt overeen met een ontwikkelingsleeftijd van 0 tot 2 jaar.

Mensen met ernstige meervoudige beperkingen zijn kwetsbaar en hebben een sterk verhoogd risico op gezondheidsproblemen zoals epilepsie, reflux, slaapstoornissen, slikproblemen en longinfecties. Door het gebruik van medicijnen zijn er ook problemen die worden veroorzaakt door bijwerkingen.

Al deze mogelijke beperkingen en stoornissen kunnen variëren in ernst en kunnen optreden in verschillende combinaties. Zij verschillen van persoon tot persoon. Deze heterogeniteit is typerend voor de groep mensen met ernstige meervoudige beperkingen.

Kenmerkend voor deze doelgroep is het gebrek aan compensatiemogelijkheden. De beperkingen die zij ondervinden strekken zich uit over alle gebieden van het menselijk functioneren. Zij hebben als het ware geen sterk gebied dat zij kunnen inzetten bij een tekort op een ander gebied. Dit leidt tot een grote afhankelijkheid van hun omgeving. Mensen met ernstige meervoudige beperkingen hebben ondersteuning nodig bij alle aspecten van het dagelijkse leven gedurende de gehele dag.

Meestal worden de ernstige beperkingen veroorzaakt door een hersenbeschadiging. De oorzaak kan zijn een chromosomale afwijking, infecties, een stofwisselingsziekte of complicaties voor, gedurende of na de zwangerschap. Het komt vaak voor dat de oorzaak niet bekend is. Het is niet bekend hoeveel mensen met ernstige meervoudige beperkingen er in Nederland zijn. Schattingen lopen uiteen van 6.000 tot 10.000 personen, van wie 4.000 tot 6.000 kinderen (Vlaskamp e.a., 2005a, 2005b).

2.2

Het ondersteunen van mensen met ernstige meervoudige beperkingen

Drie kernbegrippen bepalen in essentie de zorg voor mensen met ernstige meervoudige beperkingen: *heterogeniteit, complexiteit en afhankelijkheid*. In samenhang met de afhankelijkheid is de wijze van communiceren van mensen met ernstige meervoudige beperkingen ook van groot belang voor het werk van de begeleider. Dit aspect wordt daarom afzonderlijk benoemd.

Heterogeniteit

De doelgroep mensen met ernstige meervoudige beperkingen is zeer divers. De aard en ernst van de beperkingen en stoornissen én de mogelijkheden lopen sterk uiteen. Dergelijke verschillen zijn er bijvoorbeeld ook wat betreft de manier waarop mensen met EMB reageren op prikkels uit de omgeving en de manier waarop zij dit laten merken. Maatwerk bij het opbouwen van een relatie en bij het aanbieden van activiteiten, is essentieel. Dat betekent ook dat de begeleider bereid moet zijn zich te verdiepen in het 'levensverhaal' van de individuele persoon met ernstige meervoudige beperkingen en oog moet hebben voor diens mogelijkheden. In dat verband is het van groot belang om ouders en/of familie te betrekken bij het opstellen van een geïntegreerd persoonsprofiel, om zo hun ervaringsinformatie te kunnen benutten.

Complexiteit

De complexiteit van de handicap wordt bepaald doordat de cognitieve en bijkomende stoornissen met elkaar interfereren, op elkaar inwerken en elkaar kunnen versterken. Werken met mensen met ernstige meervoudige beperkingen vraagt een brede blik en algemene basiskennis van de diverse beperkingen en stoornissen en van hun interferentie. Meer specifiek moet die kennis worden verdiept en toegespitst op de individuele mensen met EMB die worden begeleid. Bij het ondersteunen van mensen met EMB komen vele disciplines samen. De begeleider moet interdisciplinair kunnen werken en in staat zijn de adviezen en zienswijzen van deskundigen uit verschillende disciplines, en van ouders/familie, samen te voegen in één ondersteuningsplan.

Afhankelijkheid

Mensen met EMB zijn bijna volledig afhankelijk van de omgeving. Dat geldt voor alle dagelijkse handelingen. Om invloed te kunnen uitoefenen op hun omgeving hebben zij relaties nodig met anderen. Voor de begeleider vraagt dit op de eerste plaats een houding die er op is gericht om zich in te leven in de persoon met EMB, om te kijken

vanuit diens mogelijkheden, om de behoeften en voorkeuren van de persoon met EMB op het spoor te komen en om daarvoor de interactie met de cliënt aan te gaan.

Communicatie

Een van de grote uitdagingen voor begeleiders van mensen met EMB, en een voorwaarde voor het opbouwen van een wederkerige relatie, is om hun manier van communiceren te verstaan. Dit is doorgaans niet eenvoudig omdat mensen met ernstige meervoudige beperkingen niet of nauwelijks door middel van gesproken taal communiceren. Om de signalen te zien die mensen met EMB afgeven, moet de begeleider die persoon goed kennen en er alert op zijn. Ook dan is het nog vaak moeilijk om die signalen te interpreteren. De begeleider van mensen met ernstige meervoudige beperkingen moet betekenis kunnen verlenen aan lichaamstaal en daarbij is het zogenoemde ‘kleine kijken’ van belang. Daarbij moet ‘kijken’ breed worden opgevat: het gaat niet alleen om het zien maar om het gebruik van alle zintuigen. Omdat er vaak sprake is van onzekerheid over de interpretatie van de signalen, moet de begeleider in staat en bereid zijn om de eigen interpretatie te toetsen bij collega’s, gedragsdeskundigen, ouders of familie. Niet alleen voor het verstaan van de communicatie, maar ook bij het realiseren van doelen is het voor de begeleider van belang om klein te kijken. Doelen worden eerder bereikt door een opeenvolging van kleine stappen dan door grote veranderingen ineens. Doelen kunnen daarbij betrekking hebben op ontwikkeling, maar ook op het vertragen van of omgaan met achteruitgang. Dit alles vraagt van een begeleider een methodische benadering, geduld en een alertheid op signalen die duiden op een verandering bij de persoon met EMB. De begeleider van mensen met ernstige meervoudige beperkingen moet de communicatie voortdurend afstemmen op de persoon met EMB. Dat betekent onder meer: het tempo aanpassen aan het tempo van de cliënt. In dit verband wordt ook wel gesproken van ‘klein kijken, klein brengen en vertalen naar de cliënt’.

Kernopgaven geven de keuzes en dilemma's weer waar een beroepskracht regelmatig mee in aanraking komt, die kenmerkend zijn voor het werk, en waarbij van de beroepskracht een oplossing en een aanpak wordt verwacht.

In het beroepscompetentieprofiel ABC zijn tien kernopgaven beschreven. In het beroepscompetentieprofiel D zijn daar twee kernopgaven aan toegevoegd (zie bijlage 3 voor de titels van deze kernopgaven). In dit competentieprofiel EMB worden alleen de kernopgaven beschreven die afwijken van deze kernopgaven uit de beroepscompetentieprofielen. Het kan daarbij gaan om een aanpassing/toespitsing of om een nieuwe kernopgave. Waar dat van toepassing is, wordt tussen haakjes de 'corresponderende' kernopgave uit de beroepscompetentieprofielen vermeld.

De kernopgaven zijn, zoals in de beroepscompetentieprofielen, geformuleerd in termen van dilemma's. In de titel van de kernopgave wordt dit uitgedrukt in de term 'versus' (bijvoorbeeld betrokkenheid versus distantie). Daarmee is niet bedoeld dat de beroepskracht een keuze moet maken voor één van beide 'polen', maar dat de beroepskracht regelmatig in situaties verkeert waarbij een afweging moet worden gemaakt in het spanningsveld tussen beide.

1. **Betrokkenheid versus distantie** (vgl. kernopgave 4 uit het Beroepscompetentieprofiel ABC)

Mensen met ernstige meervoudige beperkingen zijn vrijwel volledig afhankelijk van anderen. Zij hebben anderen ook nodig om invloed te kunnen uitoefenen op hun omgeving. De begeleider kan de signalen van een persoon met EMB alleen begrijpen en interpreteren als sprake is van een wederkerige relatie. Dit vraagt om openheid en respect, betrokkenheid en emotionele nabijheid. Het gevaar bestaat dat de begeleider hierin doorschiet en bijvoorbeeld het probleem niet kan laten waar het hoort of niet meer objectief naar de situatie kan kijken. Van groot belang is dat de begeleider reflecteert op de eigen rol en houding en dit bespreekbaar maakt.

3

2. Kwaliteit van zorg versus tijdsdruk (vgl. kernopgave 7 uit het Beroepscompetentieprofiel ABC)

Mensen met ernstige meervoudige beperkingen hebben vaak intensieve verzorging nodig bij het dagelijks leven. Dit vergt veel tijd en geduld van de begeleider. Begeleiders staan voor de opgave om het tempo af te stemmen op dat van de cliënt, ook wanneer sprake is van tijdsdruk. Daarnaast moet de begeleider in staat zijn om bij het uitvoeren van verzorgende activiteiten contact te houden met de cliënt en alert te zijn en blijven op (kleine) signalen. Ook hierbij kan de (vaak beperkte) tijd een complicerende factor zijn.

3. Actief laten ervaren versus rust creëren (nieuw in vergelijking met de beroepscompetentieprofielen)

Voor mensen met ernstige meervoudige beperkingen is het van groot belang dat zij in contact komen met meerdere (nieuwe) situaties en mensen. Op deze wijze kunnen voorkeuren duidelijk worden en ontstaat er gelegenheid tot ontplooiing van mogelijkheden. Bij het aanbieden van activiteiten moet worden gewaakt voor zowel overprikkeling als onderprikkeling; van invloed hierop zijn onder meer de hoeveelheid indrukken, de aard van de activiteit of de omstandigheden waarin deze wordt aangeboden (ruimte, sfeer, geluiden etc.), en de groepsgrootte. Van belang is een individuele benadering: mensen met ernstige meervoudige beperking kunnen totaal verschillend reageren op situaties en hebben verschillende voorkeuren. De begeleider moet alert zijn op signalen die aanwijzen hoe de persoon met EMB reageert op bepaalde (nieuwe) situaties en de aanpak en prikkelintensiteit hierop kunnen afstemmen.

4

Voortvloeiend uit de beschrijving van cliënten met ernstige meervoudige beperkingen (hoofdstuk 2) en de kernopgaven voor de begeleider van mensen met EMB (hoofdstuk 3) worden in dit hoofdstuk de competenties beschreven die specifiek zijn voor het ondersteunen van mensen met EMB.

De competenties in dit hoofdstuk moeten worden beschouwd als een verbijzondering van de beroepscompetentieprofielen. In deze profielen is geformuleerd welke competenties in het algemeen van belang zijn voor het werken als begeleider in de gehandicaptenzorg (zie voor een overzicht bijlage 4 van dit rapport). In dit competentieprofiel EMB worden alleen de competenties beschreven die 'extra' of 'anders' zijn. Het is als zodanig dus niet een volledig competentieprofiel, maar een toespitsing gericht op het werken met mensen met EMB.

Voorafgaand aan de beschrijving van de competenties gaan we kort in op twee aandachtspunten die van belang zijn voor een goed begrip van de rest van dit hoofdstuk: de gehanteerde niveau-indeling en de verhouding tussen kennis en competenties.

Niveaus van beroepsuitoefening

Net zoals in de beroepscompetentieprofielen gaan de competenties vergezeld van een procesbeschrijving, waarbij de processtappen worden toegedeeld aan één of meer van de niveaus (A, B, C en/of D) zoals die in de profielen worden onderscheiden. In bijlage 5 van dit competentieprofiel EMB worden de niveaus en de procedure voor het 'scoren' van de processtappen naar niveau kort toegelicht. In algemene zin kan hieraan worden toegevoegd dat in dit hoofdstuk, zoals in (beroeps)competentieprofielen gebruikelijk is, de competenties van een ervaren beroepsbeoefenaar worden beschreven.

De niveaus A, B, C en D zijn te beschouwen als een overall beeld van de niveaus die in het primair proces in de gehandicaptenzorg kunnen worden onderscheiden. Deze indeling zal lang niet altijd één op één corresponderen met de functieniveaus die in afzonderlijke instellingen voor gehandicaptenzorg worden onderscheiden.

Ook is de niveau-indeling A-B-C-D niet één op één vergelijkbaar met de niveau-indeling (1 t/m 5) van de kwalificatiestructuur en van de beroepsopleidingen. Dit betekent dat voor het gebruik van dit

competentieprofiel - bijvoorbeeld als basis voor het ontwikkelen van opleidingen – een vertaling van de niveaus A, B, C en D naar de eigen situatie nodig is.

De werkgroep EMB plaatst bij de toekenning van de niveaus twee opmerkingen:

1. Dit competentieprofiel EMB bevat geen competenties die uitsluitend voor niveau D van toepassing zijn. De werkgroep benadrukt dat specifieke kennis en competenties op niveau D zijn voor het ondersteunen van de doelgroep EMB-cliënten van groot belang zijn; deze competenties zijn echter in het beroepscompetentieprofiel voor niveau D afdoende geformuleerd. Daarbij wordt aangetekend dat de beroepsbeoefenaar op niveau D moet beschikken over voldoende doelgroepspecifieke kennis.
2. Bij de toedeling van de procesbeschrijvingen aan de niveaus is er van uit gegaan dat medewerkers op niveau A altijd werken in combinatie met medewerkers op niveau C en/of D. Aangezien de organisatie van het werk kan variëren tussen en binnen instellingen, hoeft dit in de praktijk niet in alle instellingen of in alle situaties het geval te zijn. In het geval medewerkers op niveau A alleen voor de groep staan, moet de toedeling van de procesbeschrijvingen aan niveau A worden herbezien.

Kennis en competenties

Bij het formuleren van competenties - waarbij het gaat om het integreren van kennis, vaardigheden en attitudes – werd de werkgroep EMB duidelijk dat een aantal kennisaspecten als voorwaardelijk kan worden beschouwd voor nagenoeg alle aspecten van de ondersteuning van mensen met EMB. In verband met de leesbaarheid van dit hoofdstuk is er voor gekozen om deze kennisaspecten niet bij de uitwerking (de procesbeschrijvingen) van alle competenties afzonderlijk te vermelden, maar voorafgaand aan de competenties te beschrijven. Deze ‘voorwaardelijke kennis’ is als volgt geformuleerd: De begeleider EMB moet beschikken over kennis van de doelgroep mensen met EMB en van de gevolgen van en interactie tussen specifieke EMB-problemen, en weten wat dit betekent voor de ondersteuning van een individuele cliënt. Bij specifieke EMB-problemen gaat hetonder meer om (de interactie tussen):

- ernstige verstandelijke beperkingen;
- de werking van het brein;
- ernstige motorische beperkingen;
- zintuiglijke beperkingen;
- veel voorkomende gezondheidsproblemen (epilepsie, slikproblemen, reflux, slaapproblemen, infectie van luchtwegen etc.);
- moeilijk verstaanbaar gedrag (bijvoorbeeld onrust, agressie, gilbuien, terugtrekking, apathie);
- belemmeringen in de mogelijkheden tot communicatie en contact;
- de relatie tussen de leeftijdsfase en de kans op het ontstaan van fysieke en gezondheidsproblemen;
- dementie en andere ouderdomsverschijnselen bij EMB-cliënten.

Competentiegebied A: Vraaggericht werken: Vraag verhelderen en aansluiten bij de behoefte van de cliënt

- 1 De begeleider EMB is in staat via verdieping en analyse de behoefte en mogelijkheden van de cliënt duidelijk te krijgen, zodat de ondersteuning aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van de cliënt (vgl. competentie A1 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
is in staat om kennis over de doelgroep EMB te benutten om de situatie en het gedrag van individuele personen met EMB te begrijpen		X	X	X
kan signalen van de cliënt interpreteren om de behoeften en de mogelijkheden van de cliënt te achterhalen		X	X	X
staat continu open voor de kenbaar gemaakte wensen en behoeften van de cliënt	X	X	X	X
kan interdisciplinair werken om de hulpvraag van de EMB-client helder te krijgen			X	X
kan informatie verzamelen en kan eigen ervaringen en die van het sociale netwerk benutten om het levensverhaal en het actuele persoonsbeeld van de EMB-client op- en bij te stellen			X	X
kan betekenis geven aan het gedrag van de EMB-client op basis van zijn levensverhaal en het actuele persoonsbeeld		X	X	X

- 2 De begeleider EMB is in staat om het gedrag, de gezondheidssituatie en de ontwikkeling van de EMB-cliënt te observeren en veranderingen te signaleren en de dagelijkse begeleiding hierop aan te passen , waardoor zij het begeleidingsplan kan opstellen en steeds kan aanpassen aan de behoefte en de situatie van de cliënt (vgl. competentie A2 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
is in staat om specifieke kennis over de cliënt te benutten om de situatie en het gedrag te begrijpen en de ondersteuning daar op af te stemmen		X	X	X
herkent en is alert op kleine signalen, verbaal en non-verbaal gedrag zoals lichaamstaal, gebaren, geluiden, bewegingen	X	X	X	X
herkent de invloed van gezondheidsproblemen, veranderingen in de fysieke of sociale omgeving e.d. op het functioneren van de cliënt en stemt hier de ondersteuning op af	X	X	X	X
herkent en signaleert kleine veranderingen en plaatst deze binnen het totaalbeeld van lichamelijke, communicatieve en ontwikkelings- of functioneringsmogelijkheden van de cliënt		X	X	X
schakelt waar nodig tijdig anderen in (collega's, arts, gedragskundige, het sociale netwerk etc.)		X	X	X
toetst de analyses en interpretaties bij anderen (collega's, arts, gedragskundige, het sociale netwerk etc.)		X	X	X
is in staat om op basis van de specifieke kennis over de cliënt een individueel ondersteuningsplan op- en bij te stellen			X	X

Competentiegebied B: Communiceren/contact

3 De begeleider EMB is bereid en in staat om een relatie op te bouwen met de EMB-cliënt, zodat de EMB-cliënt invloed kan uitoefenen op zijn leven, de omgeving en de dingen die met de cliënt gebeuren

(vgl. competentie B1 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
is bereid en in staat om zich in te leven in de cliënt en om te gaan met de afhankelijkheid van de cliënt.	X	X	X	X
is zich bewust van de impact van de eigen emoties, houding en gedrag op de cliënt	X	X	X	X
is in staat non-verbaal gedrag te begrijpen als communicatie- uiting van de cliënt		X	X	X
is bereid en in staat (door 'klein' te kijken) een relatie met de cliënt aan te gaan op basis van respect, openheid en echte aandacht	X	X	X	X
kan informatie vertalen in een vorm die herkenbaar is voor de cliënt		X	X	X
heeft oog voor de mogelijkheden van de cliënt en is er op gericht de cliënt de eigen mogelijkheden en invloed op de omgeving te laten ervaren		X	X	X
kan de gedragsuitingen van de cliënt opmerken, (her)kennen en het eigen handelen (zowel inhoud, tempo en wijze waarop) afstemmen op de veronderstelde vraag (afgelezen uit het gedrag) van de cliënt		X	X	X

4 De begeleider is in staat een netwerk op te bouwen en/of te onderhouden voor de cliënt en is intermediair bij contacten met de cliënt (vgl. competentie B2 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
is zich bewust van het belang van het sociale netwerk voor de cliënt		X	X	X
bevordert de contacten tussen de cliënt en het sociale netwerk	X	X	X	X
legt voor de cliënt externe contacten en is in staat om belangenbehartiger* te zijn voor de cliënt		X	X	X
is in staat om met het sociale netwerk samen te werken, met het oog op het benutten van ervaringskennis en het vergroten van de acceptatie			X	X

* het betreft vaak complexe zingevingsvraagstukken als seksualiteit, religie, ethische vraagstukken en dilemma's rondom gezondheidsvraagstukken, waar de begeleider aandacht voor moet hebben.

5 De begeleider EMB is in staat om diverse methoden, technieken en vormen van communicatie in te zetten in het contact met de cliënt. (vgl. competentie B3 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
heeft kennis van methoden en technieken voor de communicatie met EMB-cliënten		X	X	X
kan gebruik maken van communicatiemethoden en - technieken die aansluiten bij de mogelijkheden en beperkingen van de individuele cliënt	X	X	X	X
stemt de toegepaste communicatie(techniek) voortdurend af op de situatie van het moment	X	X	X	X
is interactief ingesteld en is continu alert op nieuwe / mogelijke vormen van interactie		X	X	X
levert informatie aan voor het op- of bijstellen van het communicatieplan van de client*		X	X	X
houdt (wetenschappelijke) nieuwe ontwikkelingen rond communicatievormen bij			X	X

* *Het communicatieplan is een beschrijving van de wijze waarop de cliënt zich uit en op welke wijze met de cliënt kan worden gecommuniceerd. Het communicatieplan is een onderdeel van het totale ondersteuningsplan.*

Competentiegebied E: Ondersteunen van de cliënt en competentiegebied F: ontwikkelingsgericht ondersteunen

- 6 De begeleider EMB is in staat de cliënt zo te activeren en te stimuleren dat deze de mogelijkheden heeft om zich optimaal te ontwikkelen en zo veel mogelijk zeggenschap over zijn leven heeft (vgl. competentie F1 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
heeft kennis van de activerings-, stimulerings- en ontwikkelingsmogelijkheden bij EMB-cliënten in het algemeen en de individuele cliënt in het bijzonder		X	X	X
heeft kennis van methoden en technieken voor het activeren en stimuleren van EMB-cliënten		X	X	X
kan gebruik maken van activerings- en stimuleringstechnieken die aansluiten bij de mogelijkheden en beperkingen, tempo en alertheid van de cliënt	X	X	X	X
kan de juiste keuze maken uit de beschikbare methoden en technieken voor activering en stimulering en kan deze inzetten, rekening houdend met de situatie van het moment		X	X	X
lokt de cliënt uit om zelf initiatief te nemen	X	X	X	X
is in staat om dagelijkse handelingen te benutten als (bewegings)activiteit	X	X	X	X
biedt herhaling en oefening en is hierin geduldig en vasthoudend		X	X	X

7 De begeleider EMB is in staat de cliënt te ondersteunen op verschillende leefgebieden, zoals wonen, dagactiviteiten, school en vrijetijdsbesteding (vgl. competentie E3 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
kan kennis over de cliënt overdragen aan derden binnen de verschillende leefgebieden		X	X	X
kan beschrijven welke ondersteuning (bejegening, activiteit, methodiek etc.) bij de cliënt goed of minder goed werkt, en kan dit overbrengen aan collega's en het sociale netwerk			X	X
is in staat om, ook wanneer sprake is van tijdsdruk, bij de dagelijkse handelingen aan te sluiten bij het tempo van de cliënt	X	X	X	X
kan de ondersteuning bij eten en drinken aanpassen aan de mogelijkheden van cliënt en tijdig signaleren bij problemen		X	X	X
herkent het belang van beweging voor de cliënt	X	X	X	X
kan het belang van en de mogelijkheden voor beweging uitleggen aan het sociale netwerk		X	X	X
zorgt er voor dat elke handeling te volgen is voor de cliënt	X	X	X	X
kan de cliënt ondersteunen bij diverse gemoedstoestanden en bij praktische, sociale, ethische en levensbeschouwelijke zaken		X	X	X
kan de cliënt ondersteunen bij ziekte en bij ingrijpende gebeurtenissen		X	X	X

8 De begeleider EMB is in staat randvoorwaarden te scheppen, zodat de cliënt een optimale woon- en leefsituatie heeft
 (vgl. competentie E2 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
is in staat om de inrichting van de ruimte en het gebruik van hulpmiddelen en materialen af te stemmen op de individuele cliënt en de situatie van het moment		X	X	X
is zich bewust van de toegevoegde waarde van technologische hulpmiddelen om de cliënt eigen invloed te laten ervaren en om de woon- en leefsituatie van de cliënt te verbeteren		X	X	X

- 9 De begeleider EMB begeleidt en verpleegt de cliënt zo nauwgezet en secuur mogelijk met betrekking tot de meervoudige beperkingen, gericht op een lichamelijk en geestelijk optimaal welbevinden en op het zo veel mogelijk beperken van de kans op letsel bij cliënten (vgl. competentie E4 uit Beroepscompetentieprofiel ABC)

Proces	Niveau			
	A	B	C	D
De begeleider EMB:				
kan verpleegtechnische en risicovolle handelingen uitvoeren, rekening houdend met de complexe en interfererende gezondheidsproblemen van de cliënt		X	X	X
kan op basis van kennis van de cliënt de uitvoering van de verpleegtechnisch handelingen zodanig aanpassen dat deze voor de cliënt het minst belastend is		X	X	X
kan hulpmiddelen hanteren om de gezondheidstoestand van de cliënt te stabiliseren of te verbeteren	X	X	X	X
kan til- en transfertechnieken en -protocollen toepassen en waar nodig aanpassen aan fysieke (ontwikkelings)mogelijkheden van de cliënt	X	X	X	X
draagt zorg voor het medicijngebruik van de cliënt		X	X	X
bewaakt vitale functies en handelt adequaat bij levensbedreigende situaties		X	X	X
kan ethische kwesties en dilemma's rond gezondheidsproblemen bespreekbaar maken		X	X	X
is in staat om gebruik te maken van (wetenschappelijke) kennis, best practice en klinische expertise bij het uitvoeren van interventies bij EMB-clieñten			X	X

BIJLAGE: SAMENSTELLING VAN DE WERKGROEP EMB

Werkgroep 2007

Naam	Instelling
Mieke Bouwens # Bouwens	Opleidingsbureau Mieke
Marjo Caris	Stichting Ipse
Monda Dorssers	KDC Omega
Carine Gorissen	Stichting Ipse
Liana van der Heide	De Brink
Jan Jacobs #	Dichterbij
Theo Kiestra	De Brink
Tonny Kodde	Talant
Willem van der Meer #	De Compaan
Annette van der Putten *	's Heeren Loo
Kees van der Pijl * #	Platform EMG
Gezien Schotman * #	Frion
Mirjam Wouda	Ons Tweede Thuis
Aart Bertijn * #	VGN
Paul den Boer *	KBA

* heeft daarnaast deelgenomen aan twee sessies waarin de competenties zijn uitgeschreven.

tevens lid van de werkplaats competentieprofiel van het Platform EMG

Werkgroep 2012

Naam	Instelling
Ina de Boer	Amerpoort
Marjo Caris	Ipse de Bruggen
Kim Fuchs	Ipse de Bruggen
Lydie Hartkamp	Talant
Hanny Hoeijmakers	Omega
Anita Hoogerwerf	Amerpoort
Jan Jacobs	Dichterbij
Hettie de Jong	Talant
Manuela Liebers	de Driestroom

Gerda Oswald
Hedwig Schopping
Gezien Schotman
Gerda Schregardus
Anja van Seggelen
Gea van Selm
Frederiek Simons
Jan Valckx
Lisa Visser
Maartje Vos

Maartje van der Rijt
Paul den Boer

Zozijn
Reinaerde
Frion
Platform EMG
Amarant
Ons Tweede Thuis
Frion
Visio
Amerpoort
Cello

VGN
KBA

BIJLAGE: GERAADPLEEGDE BRONNEN

Arensbergen, C. van en S. Liefhebber (2005), *Landelijk competentieprofiel beroepskrachten primair proces gehandicaptenzorg*, Utrecht: NIZW.

Burgsteden, R. van, J. Braams en M. Kersten (2002), *Eigen invloed ervaren. Bevorderen van zeggenschap voor mensen met ernstig meervoudige beperkingen (EMB)*, Utrecht: LKNG. Gennep,

A.T.G. van en R. Habekothé (2003), *Vershil moet er zijn. Ondersteuning van mensen met een ernstige meervoudige handicap*, Utrecht: NIZW.

Vlaskamp, C., P. Poppes en R. Zijlstra (2005a), *Een programma van jezelf. Een opvoedingsprogramma voor kinderen met zeer ernstige verstandige en meervoudige beperkingen*, Assen: Van Gorcum.

Vlaskamp, C., P. Poppes en R. Zijlstra (2005b), *Levensloop in perspectief. Een ondersteuningsprogramma voor volwassenen met zeer ernstige verstandige en meervoudige beperkingen*, Assen: Van Gorcum.

3

I Taken

Taken uit Beroepscompetentieprofiel ABC:

Cliëntgebonden taken

- 1 Inventariseren van de woon- en leefsituatie en verhelderen van de vraag van de cliënt
- 2 Opstellen van een ondersteuningsplan voor en/of met de cliënt
- 3 Ondersteunen en stimuleren van de cliënt bij het realiseren van de doelstellingen uit het ondersteuningsplan en zo nodig taken overnemen. Het gaat om de volgende leefgebieden:
  - a persoonlijke verzorging en het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen
  - b wonen en huishouden
  - c werk, scholing en zinvolle dagbesteding
  - d sociale omgeving en contacten leggen en onderhouden
  - e (dag)activiteiten
- 4 Evalueren en bijstellen van het ondersteuningsplan
- 5 Ondersteunen en stimuleren van de cliënt bij het voeren van de regie over zijn leven en zo nodig het systeem van de cliënt activeren en ondersteunen bij het voeren van de regie, dan wel de regie overnemen

Overige taken

- 6 Samenwerken intern en extern
- 7 Meedenken en meewerken aan verbetering van het hulpverleningsaanbod aan de cliënt
- 8 Bijdragen aan de organisatie en het beheer van de werkeenheid of organisatie-eenheid
- 9 Bijhouden van de eigen deskundigheid en ontwikkeling in het vakgebied

Taken uit Beroepscompetentieprofiel D:

- 10 Coördineert en bewaakt in complexe situaties de uitvoering van ondersteuningsplannen en stelt die plannen zonodig bij
- 11 Werkt aan de ontwikkeling van de kwaliteit van het zorgproces en bewaakt de randvoorwaarden daarvoor

II Kernopgaven

Kernopgaven uit Beroepscompetentieprofiel ABC:

- 1 Omgaan met (verschillende) normen en waarden van de cliënt, het cliëntsysteem, de organisatie en de eigen, professionele zienswijze, normen en waarden
- 2 Vasthouden aan afspraken in het begeleidingsplan versus flexibel omgaan met de veranderende cliëntvraag
- 3 Begeleiden versus overnemen van taken en verantwoordelijkheden
- 4 Betrokkenheid versus distantie
- 5 Werkzaamheden zelf uitvoeren versus inschakelen van anderen
- 6 Individueel belang versus groepsbelang
- 7 Belangen van de cliënt en de betrokkenen versus (financiële) mogelijkheden binnen de organisatie
- 8 Bevorderen van de autonomie van de cliënt en/of de groep versus garanderen van de veiligheid
- 9 Beroep op mensen die de cliënt ondersteunen versus inschakelen van professionele ondersteuning
- 10 Vraaggericht werken versus zelf invullen bij bemoeilijkte communicatie

Kernopgaven uit Beroepscompetentieprofiel D:

- 11 De wensen van cliënten versus de eisen die aan de organisatie en aan beroepskrachten worden gesteld
- 12 Veiligheid versus de vrijheid van de cliënt

Competenties uit Beroepscompetentieprofiel ABC:

A Vraaggericht werken: Vraag verhelderen en aansluiten bij de behoefte van de cliënt

A1 Door analyse de behoefte helder krijgen

De beroepskracht is in staat via verdieping en analyse de werkelijke behoefte van de cliënt duidelijk te krijgen, zodat de ondersteuning aansluit bij de werkelijke behoefte van de cliënt

A2 Observeren en veranderingen signaleren om het begeleidingsplan op te stellen

De beroepskracht is in staat om het gedrag, de gezondheidssituatie en de ontwikkeling van de cliënt te observeren en veranderingen te signaleren, waardoor zij het ondersteuningsplan kan opstellen en steeds kan aanpassen aan de behoefte van de cliënt

B Communiceren/contact

B1 Opbouwen van een vertrouwensband

De beroepskracht is in staat om een vertrouwensband met te cliënt op te bouwen, zodat de cliënt zich veilig en op zijn gemak voelt

B2 Opbouwen van een netwerk en samenwerken

De beroepskracht is in staat een netwerk op te bouwen en samen te werken, waardoor de cliënt minder afhankelijk wordt van het professionele circuit

B3 Communiceren op afgestemde manier

De beroepskracht is in staat om diverse methoden en technieken in te zetten en op verschillende niveaus te communiceren met de cliënt, waardoor ook bij bemoeilijkte communicatiemogelijkheden aangesloten wordt bij het niveau en de beleving van de cliënt.

B4 Helder schriftelijk communiceren

De beroepskracht is in staat zich helder schriftelijk uit te drukken, waardoor de boodschap helder en controleerbaar is voor anderen

C Gestructureerd, methodisch en kostenbewust werken

C1 Methodisch werken

De beroepskracht is in staat methodisch te werken, waardoor de werkwijze betrouwbaar is en het ondersteuningsplan goed onderbouwd en consistent is

C2 Prioriteiten stellen

De beroepskracht is in staat om prioriteiten te stellen, waardoor zij het eerst de activiteiten op zich neemt die het meest urgent zijn

C3 Kostenbewust werken

De beroepskracht is in staat om met de beschikbare middelen en mogelijkheden een maximaal resultaat te bereiken

D Omgaan met grenzen

D1 Bepalen van grenzen en ernaar handelen

De beroepskracht is in staat haar grenzen te bepalen voor zichzelf en in de omgang met de cliënt en daarnaar te handelen, zodat ze met plezier werkt en de cliënt weet waar hij aan toe is

D2 Bepalen van grenzen van bekwaamheid

De beroepskracht is in staat de grenzen van haar bekwaamheid en verantwoordelijkheid te kennen, zodat de kwaliteit van de hulpverlening verantwoord is

D3 Beslissingen nemen in geval van conflicten

De beroepskracht is in staat beslissingen te nemen in geval van conflicterende meningen, waardoor kwesties worden opgelost

D4 Betrokkenheid tonen en afstand nemen

De beroepskracht is in staat om met belangstelling en interesse te luisteren en zichzelf in te zetten zonder door te schieten in overbetrokkenheid, waardoor de cliënt zich gehoord voelt en de ruimte ervaart om zijn verhaal kwijt te kunnen

D5 Veiligheid en verantwoordelijkheid

De beroepskracht is in staat op respectvolle en heldere wijze op te treden bij agressie, onverwachte, lastige en/of crisissituaties, zodat de cliënt leert van de gebeurtenis en/of zijn omgeving geen gevaar loopt

D6 Wet- en regelgeving toepassen

De beroepskracht is in staat om in de omgang met de zorgvrager specifieke wet- en regelgeving in het dagelijkse werk (BOPZ, BIG,

ARBO, WGBO, WBP, klachtrecht, medezeggenschap, bewindvoering) toe te passen, waardoor er geen onrechtmatige handeling worden verricht

E Ondersteunen van de cliënt

E1 Rol en taken inschatten en bepalen

De beroepskracht is in staat op flexibele wijze situationeel te begeleiden, zodat de cliënt op een passende manier wordt geholpen en zich zo zelfstandig mogelijk kan ontwikkelen

E2 Randvoorwaarden scheppen

De beroepskracht is in staat randvoorwaarden te scheppen, zodat de cliënt een optimale woon- en leefsituatie heeft

E3 Ondersteunen van de cliënt

De beroepskracht is in staat de cliënt te ondersteunen op verschillende leefgebieden zoals huishouden, persoonlijke verzorging, realiseren van werk, mobiliteit, scholing en vrijetijdsbesteding

E4 Verpleegtechnisch handelen

De beroepskracht is in staat verpleegtechnische handelingen zo nauwgezet en secuur mogelijk uit te voeren, waardoor de kans op letsel bij cliënten zo veel mogelijk wordt beperkt

F Ontwikkelingsgericht begeleiden

F1 Motiveren en stimuleren bij de zelfstandigheid van de cliënt

De beroepskracht is in staat de cliënt te motiveren en te stimuleren, zodat hij zo zelfstandig mogelijk leeft, zo veel als kan verantwoordelijkheid draagt en zich optimaal kan ontwikkelen

F2 Talenten ontwikkelen

De beroepskracht is in staat om talenten van de cliënt te ontdekken, te stimuleren en te ontwikkelen op planmatige en systematische wijze

F3 Vasthoudend zijn

De beroepskracht is in staat het proces gaande te houden, ook al vormen zich soms grote obstakels en zijn de resultaten teleurstellend, waardoor de cliënt kan blijven rekenen op ondersteuning in moeilijke tijden

G Regie en coördinatie

G1 Samenwerken en afstemmen

De beroepskracht is in staat samen te werken en af te stemmen met collega's en personen binnen en buiten de organisatie, waardoor de cliënt optimale hulpverlening krijgt

G2 Regie voeren

De beroepskracht is in staat om in dialoog met de cliënt de regie te voeren, waardoor de cliënt een samenhangend aanbod krijgt

G3 Ondernemen en kansen zien

De beroepskracht is in staat om initiatief te tonen en te denken in mogelijkheden, waardoor kansen worden gezien en benut

H Werken als professional in een professionele organisatie

H1 Voorwaarden creëren om professioneel en prettig te werken

De beroepskracht is in staat voor zichzelf bepaalde voorwaarden te creëren en te organiseren, waardoor zij optimale omstandigheden realiseert om professioneel en prettig te werken

H2 Reflecteren op eigen handelen en deskundigheid bevorderen

De beroepskracht is in staat om te reflecteren op het eigen handelen en actief op zoek te gaan naar informatie, waardoor ze een bijdrage levert aan haar eigen ontwikkeling en haar eigen deskundigheid en professionaliteit

H3 Kwaliteitsverbetering en innovaties

De beroepskracht is in staat om mee te werken aan de kwaliteitsverbetering van de organisatie en aan innovaties en kwaliteitsverbetering van de zorginhoud

Competenties uit Beroepscompetentieprofiel D:

I De beroepskracht op niveau D is in staat de uitvoering van het ondersteuningsplan te coördineren en bewaken, zodanig dat het ondersteuningsaanbod aansluit bij de wensen en behoeften van de cliënt.

- J De beroepskracht op niveau D is in staat cliënten te ondersteunen bij het voeren van de regie over hun eigen leven en over de zorg en ondersteuning die zij ontvangen en kan die regievoering verbeteren, zodanig dat cliënten de keuzes maken die zij kunnen en willen maken.**

- K De beroepskracht op niveau D is in staat de condities te bewaken waaronder de zorg en ondersteuning wordt aangeboden, zodat de organisatie een optimale kwaliteit van zorg en ondersteuning kan realiseren.**

Colofon

Dit Competentieprofiel EMB is een uitgave van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN).

VGN
Postbus 413
3500 AK Utrecht

T 030 -27 39 300
E info@vgn.nl
W www.vgn.nl/competentieprofielen

Ontwerp: Reinoud van Hasselt

Juni 2012

Dit is een nieuwe versie van het Competentieprofiel EMB. De Stichting Arbeidsmarkt Gehandicaptenzorg (STAG) heeft het ontwikkelen van de inhoud van deze nieuwe versie gefinancierd.

Stichting Arbeidsmarkt
Gehandicaptenzorg **STAG**

